

Vergaderjaar 2013–2014

33 750 XVI

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (XVI) voor het jaar 2014

Nr. 75

BRIEF VAN DE MINISTER VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 3 december 2013

Van 5 tot 9 november 2013 leidde ik een Life Sciences and Health missie naar Rusland. Ik heb daar 6 en 7 november Kazan, de hoofdstad van de republiek Tatarstan bezocht en op 8 en 9 november Moskou. In Moskou heb ik tevens de sportmissie van de FME begeleid. In de bezochte steden zijn «Russian Dutch Business Meets» georganiseerd om een platform te bieden voor Russische en Nederlandse partijen en daardoor samenwerking te stimuleren. Bijgevoegd treft u het verslag aan van deze reis.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
E.I. Schippers

Verslag van de economische missies op het gebied van «Life Sciences & Health» en «Sportinfrastructuur» van Minister Edith Schippers van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aan de plaatsen Kazan en Moskou in de Russische Federatie van 5 tot en met 9 november 2013.

1. Inleiding

Voorafgaand aan het bezoek aan de Russische Federatie van Koning Willem Alexander en Koningin Maxima en Minister Timmermans, waarover uw Kamer per brief van 12 november is geïnformeerd, hebben Minister Ploumen en Minister Schippers een gecombineerde economische missie geleid van ruim 50 bedrijven en kennisinstellingen. Met de bedrijven en kennisinstellingen op het gebied van «Life Sciences & health» heeft Minister Schippers eerst Kazan in de republiek Tatarstan bezocht op 5 en 6 november en vervolgens Moskou op 7 en 8 november. De sportbedrijven hebben eerst Rostov bezocht om in Moskou aan te sluiten bij de gehele missie. In totaal gingen er met de missie van Schippers een 30-tal bedrijven en (kennis)instellingen mee. Buiten de Europese Unie is Rusland de derde handelspartner van Nederland, na de Verenigde Staten en China. In 2012 bedroeg de import vanuit Rusland ruim 20 miljard euro. In hetzelfde jaar werd vanuit Nederland voor een waarde van ruim zeven miljard euro naar Rusland uitgevoerd.

Het ging in deze missie om de volgende doelen.

- a. Het bevorderen van wederzijdse handel, investeringen en technologisch-wetenschappelijke samenwerking en innovaties tussen Nederland en Rusland op het gebied van Life Sciences & Health (LSH).
- b. Het ondersteunen van de activiteiten van het consortium Task Force Health Care Goes Russia, een Nederlands samenwerkingsverband van Life Sciences & Health bedrijven en kennisinstellingen dat erop gericht is bij te dragen aan een duurzame verbetering van de gezondheidszorg in de Russische Federatie. Dit consortium heeft met de Nederlandse overheid een «Partners for International Business» programma afgesloten met betrekking tot een aantal gezamenlijke activiteiten in Rusland. Economische diplomatie, promotionele activiteiten en kennisoverdracht tussen Nederlands en Russische overheidsorganisaties, kennisinstututen en bedrijven staan in dit publiek-private partnerschap centraal.
- c. In Kazan en Moskou werden respectievelijk een ronde tafel en een parallelsessie van de Netherlands-Russia Business Meet georganiseerd over de samenwerking in de gezondheidszorg waar vertegenwoordigers van bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheden met elkaar spraken. Deze seminars boden een uitstekende gelegenheid voor Russische en Nederlandse experts en bedrijven om kennis en ervaringen uit te wisselen, zaken te doen danwel samenwerking te verdiepen.
- d. Daarnaast is het doel geweest om de samenwerking op het gebied van de gezondheidszorg verder te verstevigen. In april dit jaar is een samenwerkingsovereenkomst gesloten met de Russische Minister van gezondheid Minister Veronika Skvortsova. Op gezondheidszorg terrein lag de nadruk tijdens de missie op innovaties op het terrein van rural health en e-health, op ziekenhuiszorg (en de ziekenhuis infrastructuur), medische technologie, revalidatie en moeder- en kindzorg. In het bijzonder ging aandacht uit naar de internationale aanpak van infectieziekten en antibioticaresistentie.
- e. Bij de sportsector ging het (in de aanloop naar het WK Voetbal 2018 in de Russische Federatie) om onder meer stadioninrichting en evenementorganisatie en -logistiek, zowel in Rostov als op federaal niveau in Moskou.

2. Tatarstan, Kazan – Life Sciences & Health

De reden om de republiek Tatarstan te bezoeken, is dat Tatarstan in de top vijf van Russische regio's staat in termen van bruto regionaal product. Tatarstan heeft een gunstig economisch klimaat. President Minnikhanov heeft tijdens zijn bezoek aan Nederland op 8 april 2013 nadrukkelijk gevraagd om samenwerking met Nederland op het terrein van Life Sciences & Health.

2.1. Bijeenkomst met de president van Tatarstan, de heer Minnikhanov

De heer Minnikhanov gaf aan dat Tatarstan een zeer innovatieve regio is in Rusland. In vervolg op zijn bezoek in april 2013 aan Nederland en de samenwerkingsovereenkomst die hij bij die gelegenheid heeft getekend namens de Russische innovatieve regio's met de voorzitter van de Task Force Health Care, de heer Thijs Teeling, hoopte hij nu tot verdere concrete acties te komen. De president gaf aan dat er al samenwerking met Nederland is op andere gebieden, zoals de machine werktuigen, petrochemische industrie, agri-industrie en bankensector, maar hij wilde graag de gezondheidszorg hieraan toevoegen. Hij benadrukte dat Tatarstan momenteel een programma voor gezondheidszorg ontwikkelt samen met de federale regering, met het doel de instellingen voor gezondheidszorg te moderniseren. Hij zette uiteen dat Kazan ook een van de speelsteden is voor het WK voetbal 2018 en dat de stad kan voortborduren voor dit evenement op de ervaring van de deze zomer gehouden Universiade in Kazan. Minister Schippers heeft de uitdagingen voor de Nederlandse gezondheidszorg uiteengezet, de werkwijze met publiek private samenwerking in de driehoek van gezondheidszorginstellingen, bedrijfsleven en overheid. Tevens heeft ze de bedrijven groepsgewijs geïntroduceerd naar kennisinstellingen, medische technologie, rurale gezondheidszorg, e-health, revalidatie en voeding in relatie tot moeder- en kindzorg. De president gaf aan dat hij graag de samenwerking met Nederland zo concreet mogelijk vorm wilde geven en gaf zijn Minister van gezondheid, Adel Wafin, de opdracht om verder te spreken met Minister Schippers en de Nederlandse meereizende bedrijven en kennisinstellingen. De Tataarse president bepleitte expliciet meer samenwerking met Nederland bij het opleiden en trainen van medisch personeel, bij de oncologie en radiologie en de rurale gezondheidszorg. Hij gaf aan in 2014 met Minister Schippers een Memorandum of Understanding af te zullen sluiten voor een langdurige samenwerking waarin de concrete projecten worden opgenomen van de verschillende partijen. Dat laatste is toegezegd door Minister Schippers.

2.2. Bijeenkomst met de Tataarse autoriteiten op het gebied van industrie en handel

Om een goed beeld van het investeringsklimaat en de mogelijkheden in Tatarstan te hebben werd een ronde tafel bijeenkomst gehouden met de partners in Tatarstan. De voorzitter van de Kamer van Koophandel in Kazan, de algemeen directeur van het Tatarstan Investment Development Agency (gestart in 2011) en de algemeen directeur van Innopolis gaven een goed overzicht van de mogelijkheden in Tatarstan. Kazan is onder meer bezig met het ontwikkelen van Innopolis, de toekomstige IT-hoofdstad van Rusland, vergelijkbaar met wat Silicon Valley in de VS is. Voor de Nederlandse IT- en life sciences & health-sector is Innopolis een project waar ook zij veel baat bij kunnen hebben. De leider van de Nederlandse missie gaf een introductie van de Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen en hun mogelijkheden. De eerste contacten zijn nu gelegd.

2.3. Ronde Tafel en gesprek met de Minister van Gezondheid van Tatarstan, de heer Adel Wafin.

Op 6 november werd een ronde tafel gehouden tussen de verschillende partijen op het gebied van de gezondheidszorg. Tegelijkertijd had Minister Schippers ter plekke bilateraal overleg met Minister Wafin en achtereenvolgens een aantal kennisinstellingen en bedrijven om tot concrete projecten te komen.

Daaruit zijn de volgende vier concrete projecten die worden opgenomen in het af te sluiten Memorandum of Understanding.

- a. Tatarstan wil een «Center of Excellence» oprichten op het gebied van radiologie, urologie en oncologie met hoog- technologische apparatuur en hoog opgeleid medisch personeel. De Radboud universiteit zal hiertoe een voorstel voor langjarige samenwerking (minimaal 5 jaar) ontwikkelen. In Tatarstan is elke 53ste inwoner ziek aan kanker. De heer Wafin wil zich richten op vroegdiagnostiek en effectieve therapie en opleiding van medisch en technisch personeel om zo ook de concurrentie met Moskou, St Petersburg aan te kunnen gaan.
- b. Er is gevraagd om een voorstel voor mobiele klinieken via de service provider organisatie, die recent is opgericht in Tatarstan. Daarmee wil Minister Wafin niet alleen de wachtlijsten in de regio wegwerken, maar ook de meest recente medische technologie toegankelijk en beschikbaar maken voor de plattelandsgebieden en kunnen investeren in een flexibel aanbod van gezondheidszorg, zowel ten aanzien van diverse vormen van screening als behandeling.
- c. Minister Wafin heeft gevraagd om een voorstel te doen ten behoeve van de medisch technologische inrichting van het «Oncologisch center of Excellence» dat gaat worden gerealiseerd inclusief de training van het technisch personeel.
- d. Kazan wil graag een centraal bacteriologisch referentie laboratorium ook met het oog op juiste gebruik antibiotica. Minister Schippers heeft toegezegd dat experts van het RIVM bereid zijn mee te kijken naar de vereisten voor het opzetten van een dergelijk laboratorium. De heer Thijs Teeling heeft toegezegd te kijken naar de bedrijfsmatige kant van de opzet.
- e. De Nederlandse Life Sciences & Health bedrijvenmissie gezamenlijk heeft aangeboden aan Minister Wafin om een ontwerp-voorstel te maken in 3D van een innovatief High Care Medisch Centrum voor Kazan.
- f. Er is gevraagd om een voorstel te maken voor het opzetten en inrichten van 3 klinisch chemische laboratoria.
- g. Vice-Minister van gezondheid, de heer Ildar Fatkhov, heeft aan de voorzitter van de gemengde werkgroep, de heer Thijs Teeling, gevraagd of Nederland steun kan geven aan de kennisuitwisseling voor het invoeren van kwaliteitssystemen voor ziekenhuizen. Op dit verzoek is positief gereageerd.

Minister Schippers heeft Minister Wafin uitgenodigd om volgend jaar Nederland te bezoeken. Minister Wafin heeft aangegeven graag naar Nederland te willen komen, bij voorkeur in de maand mei van 2014.

Ziekenhuisbezoek

In Kazan bezocht de delegatie het ziekenhuis#7, veruit een van de grootste en best toegeruste ziekenhuizen in Kazan met moderne medische apparatuur. De heer Marat Sadykov, directeur van het ziekenhuis leidde de delegatie rond.

Concluderend is duidelijk geworden dat de Tataarse autoriteiten vaart willen maken met de samenwerking met Nederland. De Tataarse Minister van volksgezondheid Wafin sprak van «constructieve en vriendschappe-

lijke besprekingen». Beide Ministers hebben toegezegd toe te zien op de concrete follow up van de afspraken die in Kazan zijn gemaakt. De federale regering in Moskou steunt de specifieke samenwerking van Nederland en Tatarstan. Door de gesprekken die zijn gevoerd, is Nederland in Kazan en Moskou gepositioneerd als samenwerkingspartner op gebieden van Life Sciences and Health.

3. Moskou

Buiten de Europese Unie is Rusland onze derde handelspartner, na de Verenigde Staten en China. In 2012 bedroeg de import vanuit Rusland ruim 20 miljard euro. In hetzelfde jaar werd vanuit Nederland voor een waarde van ruim zeven miljard euro naar Rusland uitgevoerd. Van oudsher vormen energie, landbouw, logistiek en transport de basis van de handel tussen beide landen. Sectoren waar verdere uitbouw mogelijk is. Tegelijkertijd dienen zich ook nieuwe kansen aan. Zoals in Life Sciences & Health en sport, met samenwerking tussen bedrijven en kennisinstituten.

3.1. Life Sciences & Health

3.1.1. Netherland- Russia Business Meet Life Sciences & Health

Op 7 november is gedurende de Netherlands Russia Business Meet een afzonderlijke parallelsessie gehouden op het gebied van Life Sciences & health die door Vice-Minister Kagramanyan en Minister Schippers is geopend. Van beide zijden zijn de uitdagingen van de gezondheidszorg uiteengezet, waarbij van Nederlandse kant ook de relatie met de topsector Life Sciences en Health is toegelicht. Bij de keuze van de thema's is uitgegaan van de wensen en mogelijkheden van meereizende bedrijven en kennisinstituten: rural health, e-health, ziekenhuiszorg en ziekenhuisinfrastructuur, medische technologie en moeder- en kindzorg en de opleiding van medisch personeel. De parallelsessie werd druk bezocht en bood een platform voor nadere kennismaking. Aansluitend aan deze bijeenkomst werd een netwerkreceptie georganiseerd waar partijen verder met elkaar konden praten.

3.1.2. Gesprek Minister Skvortsova

Minister Schippers had op 7 november een uitgebreid overleg met haar Russische collega Minister Skvortsova. Minister Skvortsova juichte de samenwerking tussen Nederland en Rusland op het gebied van de gezondheidszorg zeer toe. Ze gaf haar volledige steun aan de regionale samenwerking in de Moskou regio, St Petersburg, Thomske en Tatarstan. Vice-Minister Farrahov gaf een algemene uiteenzetting over het «Health 2020» programma van Rusland. Vice-Minister Kagramanyan lichtte de eerder die dag besproken samenwerkingsactiviteiten voor 2014 toe (zie 3.3 hierna). Minister Skvortsova ondersteunde deze activiteiten. Minister Schippers vroeg bij Minister Skvortsova aandacht voor 2 gebieden.

- a. De aandacht voor de mondiale problematiek van antibiotica-resistentie. Minister Skvortsova deelde de zorgen van Schippers. Zij gaf aan dat het een van de grootste problemen in Rusland is. De beide bewindslieden kwamen overeen dat de gemengde Russisch-Nederlandse commissie gezondheidszorg de aanpak van antibiotica-resistentie als prioriteit oppakt. Minister Skvortsova ondersteunt de initiatieven van Minister Schippers om deze problematiek aan te pakken van harte, zowel bilateraal met Rusland als in breder internationaal verband van de EU en de WHO. Rusland wil er ook graag bijdragen aan leveren.

- b. De registratie van medische hulpmiddelen. Minister Schippers gaf aan dat enkele bedrijven langdurige problemen hebben bij de registratie van medische hulpmiddelen zonder dat duidelijk werd waar de problemen zaten. Minister Skvortsova lichtte toe dat in 2013 een nieuw systeem is geïntroduceerd, waardoor in de beginfase mogelijk problemen zijn ontstaan omdat er een opeenstapeling van producten is die opnieuw geregistreerd moeten worden, hetgeen tot achterstanden heeft geleid. Minister Skvortsova heeft toegezegd individuele situaties nader te zullen bekijken indien ze de juiste gegevens ontvangt.

3.1.3 Ziekenhuis bezoek

Op 8 november is het «Dimitry Rogachev» Ziekenhuis bezocht dat het op federaal niveau het top klinische centrum is voor kinderen op de gebieden van hematologie, oncologie en immunologie. Naast topklinische zorg is het ziekenhuis ook zeer ouder- en kindvriendelijk ingericht. Er is residentieel verblijf voor ouders bij de kinderen mogelijk en er zijn schoolvoorzieningen voor de kinderen in het gebouw opgenomen. Het is in dit ziekenhuis dat Forcare een samenwerking is gestart voor de toepassing van Forcare software bij de gegevensuitwisseling in de zorg. De samenwerkingsovereenkomst werd in het bijzijn van Minister Schippers getekend tijdens het ziekenhuisbezoek.

3.2. Sport

De sportbedrijven hebben eerst Rostov bezocht, een van de speelsteden van het WK voetbal 2018. In Rostov is met diverse autoriteiten gesproken. Zij zijn uitgenodigd om in 2014 naar Nederland te komen en onder meer Amsterdam Arena en Philips in Eindhoven te bezoeken om uit eigen ervaring te vernemen hoe een voetbalstadion door multifunctioneel gebruik winstgevend gemaakt kan worden. Tevens kunnen dan de relevante bedrijven zich opnieuw presenteren.

In Moskou hebben Minister Schippers en de meereizende sport bedrijven gesproken met Alexey Sorokin, CEO van het Local Organizing Committee, zijn plaatsvervanger Alexander Djordjadze, tevens belast met de FIFA & overheidsrelaties, Daniil Izotnikov, «Arena-2018» en Milana Verkhunova, verantwoordelijk voor het duurzaamheidsprogramma. De bedrijven hebben zich ook hier kunnen presenteren en hun gezamenlijke industriële en managementervaring neergezet op de gebieden van «legacy, sustainability, overall customer experience, public safety security» aan de hand van het voorbeeld van Amsterdam Arena. Ook is het Local Organizing Committee uitgenodigd om naar Amsterdam te komen en met eigen ogen de verschillende aspecten nader te bespreken met het oog op eventuele samenwerking. Tevens heeft Minister Schippers van de gelegenheid gebruik gemaakt om bij vice premier Dvorkovich de mogelijkheden voor samenwerking aan te kaarten. Hij stond welwillend tegenover de samenwerking met Amsterdam Arena.

3.3. Gemengde Economische Commissie

Minister Schippers heeft de slotbijeenkomst van de Gemengde Economische Commissie op 8 november meegemaakt, die onder leiding stond van Minister Ploumen aan Nederlandse kant en vice premier Dvorkovich aan Russische kant. Bij deze bijeenkomst werden ook de prioriteiten van de gemengde commissie volksgezondheid, waaraan nu ook antibiotica resistentie is toegevoegd op basis van het gesprek tussen Minister Schippers en Minister Skvortsova, goedgekeurd.

Op 7 november had een bijeenkomst plaats van de gemeente werkgroep gezondheidszorg waarin het volgende programma voor 2014 is afgesproken.

- In februari 2014 wordt in Moskou een seminar georganiseerd voor de training van ziekenhuismanagement.
- Midden april 2014 wordt in Nederland een seminar gehouden over de opleiding van medisch personeel.
- Tevens wordt een volgende werkgroep vergadering gehouden.
- De regionale samenwerking zowel met Tatarstan als met Thomsnk wordt van Russische zijde van harte toegejuicht.
- Jaarlijks zal een Russisch Nederlands Forum worden gehouden op een onderdeel van de gezondheidszorg nader overeen te komen, te beginnen in het najaar van 2014.
- Kennisuitwisseling op het gebied van moeder- en kindzorg, en kennisuitwisseling op het gebied van informatiesystemen in de zorg worden aan de thema's van de werkgroep toegevoegd.

3.4. Ondertekende samenwerkingsovereenkomsten

Gedurende de reis zijn tussen deelnemers aan de missie en Russische partners de volgende overeenkomsten bereikt.

- Ondertekening van een Memorandum of Understanding (MOU) tussen Forcare, IBS Expertise, IBM en het Federale Klinische Kindercentrum in Moskou hematologie, oncologie en immunologie voor de toepassing van Forcare software bij de gegevensuitwisseling in de zorg.
- Ondertekening van een Memorandum of Understanding (MoU) tussen Simed Health Care Group en de gemeente Voskresensk nabij Moskou over de bouw en inrichting van een ziekenhuis.
- Een partnerovereenkomst tussen INCONTROL Simulation Solutions en het Russische Asteros over de implementatie van een simulatie technologie voor veiligheidssystemen bij grote (sport) evenementen.